

Andrus Alber: äärmuslasi valida võid, aga jalgratast osta ei tohi

Mati istus arvuti taha, et hakata valima. Valima riigikogu ja seejärel uut jalgratast. Kuna Mati ei viitsi kodust välja minna, meeldib talle teha oma valikuid arvuti juurest lahkumata. On tal ju ID-kaart ja Eestil palju kiidetud e-teenused, kirjutab FinanceEstonia liikme Finora Capital juht Andrus Alber tänases *Postimehes*.

Matile meeldivad poliitikud, kes räägivad asjast ilma keerutamata ja lubavad jõulist muutust. Ajalehtedes nimetatakse neid äärmuslasteks, aga see ei heiduta Matit. Ta logib end ID-kaardiga sisse ja pärast paari klikki on lemmikpoliitik ja erakond valitud.

Nüüd läheb Mati e-poe kodulehele uut jalgratast valima. Rõõmuks avastab ta, et ägedat, just talle sobivat 2100-eurost maanteeratast on võimalik osta järeelmaksuga ja esimene sissemaks peab olema üsna väike. Mati asub õhinal järeelmaksu taotlust täitma. Kuna ta on oma arveid alati korrektselt tasunud, on ta veendunud, et otsus tuleb positiivne. E-pood on kõik tõesti mugavalt korraldanud ja juba mõne hetke pärast on positiivne otsus käes ning Mati kujutab juba ette, kuidas ta järgmisel päeval oma uue jalgrattaga ringi vuhiseb.

Aga tekib ootamatu tõrge. Laenupakkuja ütleb, et enne lepingu sõlmimist on vaja Mati isik tuvastada. Mis mõttes? Ta ju logis end sisse ID-kaardiga, on valmis laenulepingu digiallkirjastama. Kas laenuandja ei ole midagi kuulnud e-Eestist ja digilahendustest? Laenuandja jääb endale kindlaks ja ütleb, et Mati peab tulema isiklikult nende kontorisse, et nad saaks üle vaadata, kas ta on ikka Mati ja ega ta ratast ostes ei plaani tegeleda rahapesuga.

Mati vihastab ja otsustab leida mõne teise laenupakkuja. Paraku selgub, et kõik on praegusel digiajastul sama tagurlikud. Räägivad midagi rahapesu tõkestamise ja terrorismi rahastamise vastu võitlemise reeglitest. Ajavad mingit kummalist juttu, et kui riik on Matile väljastanud ID-kaardi, tema isiku tuvastanud ja politseiarhiivis on tema foto, siis peab Mati ikkagi tulema isiklikult nende juurde, et nad saaks tema ID-kaardist ja sellel olevast fotost teha paberkoopia. Nii nõudvat Eesti seadused. Mati on rahul, et ta valis kõva käega poliitikud. Nende ajal sellist jama ei tehtaks. Õnneks ei ole nende valimist riik veel suutnud ära keelata.

Oleks tore, kui Mati juhtum oleks muinasjutt, aga mitte Eesti argipäev. Eestile meeldib raporteerida, kui suur osa inimesi osaleb e-valimistel. Seal riik usaldab IT-süsteeme ja ID-kaarti. Aga kui inimene soovib kasutada mõnda finantsteenust, siis kaob riigil igasugune usaldus digilahenduste vastu. Isegi juhul, kui inimene teeb esimese laenumakse mõnes Eesti pangas asuvalt kontolt, kus see pank on tema isiku juba ühe korra tuvastanud. Ei, teises pangas tehtud isikutuvastust ei tohi usaldada. Mis sellest, et see teine pank on riikliku finantsinspektsiooni, rahapesu andmebüroo jt järelevalve all. Pärast pikki vaidlusi on nüüd hakatud vaikselt menetlema seadust, mis lubaks ka isiku distantisilt tuvastamist, aga siingi on oht jõuda väga vanamoodsa lahenduseni. Nagu ütles hiljuti Linnar Viik: maailmas liiguvad ringi isesõitvad autod, aga Eesti peab revolutsiooniliseks seda, kui lubatakse videokõne kaudu inimest tuvastada. Kuhu jäävad muud moodsad vahendid? Kasvõi võimalus, et inimene teeb endast selfie ja oma dokumendist foto, digiallkirjastab need ja saadab laenuandjale. Mitmes Euroopa riigis on selline lahendus sobiv, aga riiklikult väljastatud ID-kaardiga Eestis mitte.

Kumb on suurem oht Eesti riiklusele, kas see, kui riik lubab Matil valida äärmuslikke poliitikuid ID-kaardiga, või see, kui ta soovib osta digiteenuste abil jalgratast?